

Asia: VN/16361/2022

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Onko avustus tarpeellinen?

Esityksen tavoitteena on kannustaa kuntia järjestämään varhaiskasvatusta myös tilapäistä suojelua hakeville tai saaville lapsille, kansainvälistä suojelua hakeville lapsille sekä paperittomille lapsille. VOL yhtyy esityksen näkemyksiin, että varhaiskasvatuksen päivittäin toistuvilla rutiineilla ja toiminnalla on merkitystä lasten yleisen hyvinvoinnin ja kehityksen kannalta sekä sotaa paenneiden tai turvattomista oloista lasten tukemisessa ja ylipäättään vieraaseen maahan integroitumisessa ja kannattaa esitystä.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös valtionavustuksesta kunnille ja kuntayhtymille varhaiskasvatuksen järjestämiseen sellaisille tilapäistä suojelua hakeville tai saaville lapsille, kansainvälistä suojelua hakeville lapsille taikka paperittomille lapsille, joilla ei ole Suomessa kotikuntaa. VOL pitää perusteltuna, että valtio korvaa kunnille myös näiden lasten varhaiskasvatuksen järjestämiseen liittyviä kustannuksia. Tähän valtionavustus on nopea ja kohdennettu keino ja ratkaisee kustannusten korvaamisen vuonna 2023.

Vaikka esitykselle on varattu rahoitus vain vuodelle 2023, esitetään, että lainsäädäntö voisi jäädä pysyvästi voimaan, jolloin sen aktivoimiseksi voitaisiin aina tarvittaessa osoittaa määrärahoja. Valtionavustus ja määrärahan taso määräytyy kuitenkin jatkossakin julkisen talouden suunnitelman talousarviossa ratkaistavaksi ja nyt esitykselle on varattu rahoitus vain vuodelle 2023. VOL katsoo, että tilapäistä suojelua hakevien tai saavien, kansainvälistä suojelua hakevien taikka paperittomien lasten pääsy varhaiskasvatukseen pitää turvata niin, että näiden lasten oikeus varhaiskasvatukseen toteutuisi kunnasta riippumatta ja vastaavalla tavalla pysyvästi, kuin oikeus toteutuu kotikunnan omaavien lasten kohdalla.

Lasten pysyvä oikeus varhaiskasvatukseen tulee turvata ja sen järjestäminen myös näille lapsille tulee olla kuntia velvoittava. Kuntien pitää samalla pystyä ennakoimaan rahoituksen pysyvyys. On käynnistettävä valmistelu pysyvän rahoitusmallin ratkaisun löytämiseksi. Korvaus järjestämisestä on vakiinnutettava, jolloin kunnat voidaan velvoittaa sitä järjestämään.

On kannatettavaa, että avoimen varhaiskasvatuksen kulut eivät kuulu esityksen avustuksen piiriin. Kuten esityksessä todetaan avoin varhaiskasvatustoiminta ei tue samalla tavoin lasten suomen kielen oppimista ja integroitumista Suomeen, kuin varsinainen varhaiskasvatus. VOL toteaa, että maahanmuuttajataustaisten perheiden lasten osallistumista pedagogiseen varhaiskasvatukseen on ylipäätään lisättävä. Samalla on kuitenkin kiinnitettävä huomiota varhaiskasvatuksen hyviin toimintaedellytyksiin.

On perusteltua, että esityksen mukaisesti avustusta myönnettäisiin säännölliseen, vähintään 10 päivää kalenterikuukaudessa suunniteltuun varhaiskasvatustoimintaan. Esitysluonnoksessa todetaan, että rahoitus olisi mahdollista jakaa sitä hakeneille varhaiskasvatuksen järjestäjille toteutuneiden lapsimäärien mukaisesti, lasten ikä sekä osapäiväisyys tai kokopäiväisyys huomioiden. Valtionavustus kolme vuotta täyttäneistä lapsista olisi erilainen sen mukaan, onko lapsen päivä varhaiskasvatuksessa osa- tai kokopäiväisesti.

Ovatko avustuksen myöntöperusteet selkeät?

On huomioitava, että päiväkodissa läsnä olevan lapsen tarve esimerkiksi tukeen, ei ole erilainen osallistuuko lapsi osa- tai kokopäivätoimintaan. Osapäiväisten lasten suhdelukuasetus mahdollistaa useamman osapäiväisen lapsen sijoittamisen lapsiryhmään, suurentaen näin lapsiryhmiä. Tämä ei ole optimaalista, kun kriisialueista saapuvien lasten hyvinvointia, kielenoppimista ja vertaissuhteisiin kiinnittymistä pyritään tukemaan.

VOL katsoo, että myöntämisperusteissa valtionavustus tulee määräytyä kaikkien kolme vuotta täyttäneiden lasten osalta kokopäiväisten lasten mukaisesti. Asetuksen 2 §:n 4 momentti tulisi siten säätää muotoon: Kutakin varhaiskasvatuksessa ollutta kolme vuotta täyttäneitä lasta kohden myönnetään valtionavustusta 1038 euroa kuukaudessa. Lisäksi VOL esittää, että erityisavustuksen edellytyksenä on, että päiväkodin henkilöstömitoituksessa yli 3-vuotiailla lapsella on aina kokopäiväisten lasten suhdeluku 1:7.

Onko teillä täydennettävää vaikutusarvioihin?

Esitysluonnoksen vaikutusarvioinneissa todetaan, että esitys voi jossain määrin lisätä henkilöstö- ja tilojen tarvetta. VOL esittää, että opettaja- ja muu henkilöstö- sekä tilatarve tulee ilmaista esityksessä selkeämmin. Vaikutukset opettajatarpeeseen ovat ilmeiset ja tämä on otettava huomioon yliopistojen opettajakoulutuksen määrissä ja rahoituksessa. Lisäksi opettajat ja erityisopettajat tarvitsevat täydennyskoulutusta sotaa paenneiden lasten vastaanottamiseen.

Onko teillä muita huomioita?

VOL kannattaa esitettyjä käyttökohteita. Lisäksi on tarpeellista kiinnittää huomiota avustaja- ja tulkkaukspalveluihin sekä yleiseen ohjaus- ja neuvontapalveluihin.

On tärkeää, että hyvinvointialueiden resursseja kohdennetaan perheille suunnattuihin kerhoihin tai vastaaviin perheiden kotouttamista tukevaan toimintaan. Tämä toiminta ei kuulu varhaiskasvatukseen. Eikä tätä tukevaan toimintaan saa kohdentaa varhaiskasvatuksen järjestämiseen kohdennettuja resursseja.

Pakanen Anitta
Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto